

فرهنگ

<div><div>📅</div><div><div>یکشنبه ۱۴ مرداد ۱۴۰۳</div></div></div>
<div><div>📰</div><div><div>شماره ۴۱۹۹</div></div></div>
<div><div>🌐</div><div><div>FARHIKHTEGANDAILY.COM</div></div></div>
<div><div>🌐</div><div><div>FARHIKHTEGANONLINE</div></div></div>

فرهیختگان

مرکز تحقیقات استراتژیک که بعد از دوره هاشمی رفسنجانی با عنوان مرکز بررسی‌های استراتژیک کار خود را ادامه داد در دومین تغییر عنوان خود چندروز گذشته از جانب پزشکیان به معاونت راهبردی تغییر نام داد و مدیریت آن به محمد جواد ظریف، رئیس شورای راهبری انتقال قدرت دولت چهاردهم سپرده شد.این مرکز که در ابتدا باهدف انجام مطالعات راهبردی در زمینه مسائل داخلی و خارجی و ارائه نتایج به رئیس‌جمهور تاسیس شد طی زمان بیش از آن‌که با توجه علمی خود شناخته شود شماییلی سیاسی پیدا کرد و همین امر نیز قدرت آن مرکز مهم را تا حدی کاهش داد که همه دولت‌ها یا آن را نادیده گرفته‌ند یا به‌سمت تغییر ساختار آن رفتند.اینکه در نخستین اقدامات مسعود پزشکیان در زمان تصدی ریاست جمهوری این مرکز به معاونت راهبردی تغییر نام داده است این معنی را به ذهن متبادر می‌کند که دولت جدید نیز ساختار گذشته را مطلوب ندانسته و عزم تغییر در آن را دارد. به بهانه تغییر عنوان مرکز و انتخاب تصدیی جدید آن بد نیست ظرفیت‌های این نهاد و کمکی که ظرفیت می‌تواند در مسئولیت جدید خود به دولت داشته باشد بررسی شود.

فرصت ظریف برای رفع مهم‌ترین ضعف دولت

نپودکلان‌گفتمان یکی از گزاره‌های مهمی بود که از ادبیات تبلیغاتی مسعود پزشکیان در انتخابات برداشت می‌شد. این گزاره زمانی در افکار عمومی تثبیت می‌شد که رئیس‌جمهور نیز چندین مرتبه اعلام کرد که برنامه جز سیاست‌های کلی نظام و برنامه توسعه هفتم برای مدیریت کشور ندارد. اینکه فردی خود را به اجرای استناد بالادستی کشور مقید بداند امری مثبت و شایسته تقدیر است اما چگونگی تحقق اهداف تعیین‌شده نیز امری مهم است که رئیس‌جمهور باید در مورد آن نگرشی داشته و دیدگاه اولیه خود را بیان کند.این دیدگاه می‌تواند متکی بر مطالعات تیم‌های پژوهشی خود رئیس‌جمهور یا مطالعاتی باشد که طراحان سایر برنامه‌ها انجام داده‌اند. تکرار عبارت «نمی‌دانم» توسط پزشکیان با هر نیتی که به کار گرفته شده باشد شخص رئیس‌جمهور را فاقد ایده‌نشان می‌دهد. پزشکیان نیز با علم به همین موضوع تأکید داشت تا در دولتش کار کارشناسی را اولویت داده و متخصصان را به کار بگیرد. اگرچه بخشی از افکار عمومی استفاده از متخصصان را به معنی سپردن وزارتخانه‌ها و معاونت‌ها به افراد دارای سابقه علمی و کارشناسی فهمیده است اما فعال کردن ظرفیت کارشناسان از مسیرهای دیگری نیز می‌تواند صورت پذیرد که از جمله آن اهمیت دادن به نظرات علمی متخصصان است. با چنین نگاهی انتقادی مرکز بررسی‌های استراتژیک به معاونت ریاست جمهوری را می‌توان اقدامی مثبت ارزیابی کرد؛ چراکه به ظاهر دسترسی متخصصان به رئیس‌جمهور را سهل‌تر ساخته و احتمال به‌کارگرفته شدن نظرات‌شان را بالاتر برده است. اکنون محمد جواد ظریف در جایگاهی قرار گرفته که به او قدرت پوشاندن خلأگفتمانی و کارشناسی دولت راده است.تجمع نظرات کارشناسی در مورد چالش‌های مختلف داخلی و خارجی و ارائه راهکارهای عملیاتی به رئیس‌جمهور هم می‌تواند جایگاه معاونت راهبردی یا همان مرکز بررسی‌های سابق را از یک نهاد تشریفاتی به یک نهاد عملیاتی ارتقا دهد و هم وجهی علمی به فعالیت‌های دولت ببخشد. ظریف در راستای تحقق این هدف اما باید حواسش باشد در دام‌هایی که پیش از این مرکز بررسی‌ها را به حاشیه برده‌اند گرفتار نشود.

نگاه سیاسی و کعدهای به مرکز بررسی‌ها ممنوع

نظرات کارشناسی زمانی اعتبار علمی پیدا می‌کنند که نه در کعد‌های سیاسی تولید شده باشند و نه به صرف وابستگی‌های سیاسی ترویج شوند. مهم‌ترین آفتی که مرکز بررسی‌های استراتژیک در طول سال‌های متمدای به آن دچار شده است تبدیل‌آن به باتوق و تریبون برخی گروه‌های سیاسی بوده است؛ امری که باعث شده تلاش‌های علمی که بانیات غیر سیاسی نیز به این مرکز ارائه می‌شوند یاد در همان ابتدای امر با نگاهی غیرعلمی حذف شده و مورد بررسی قرار نگیرند یا برچسب سیاسی و غیرعلمی‌یا متحمل‌شوند که در نتیجه پایه مرحله اجرانمی‌سند یا اگر برسدند نیز عومی

سیل اخبار غلط درباره موضوع عملیات انتقامی چطور می‌تواند به اصل ماجرا خدشه وارد کند

عملیات خطرناک فیک‌نیوزها

«پروازهای ترکیش ایرلاین طبق برنامه درحال انجام است و تنها دو پرواز این شرکت از آباداد به صبح تغییر برنامه داده است.»

یکی از اولین خبرهایی که به صورت گسترده در رسانه‌ها دست به دست شد، اظهارات مجری یک برنامه تلویزیونی بود. این مجری به حمله قریب‌الوقوع اشاره کرد و گفت: «به حول و قوه الهی از ساعات آینده جهان شاهد صحنه‌های محیرالعقول و اتفاقات بسیار مهمی خواهد بود.» او در بخش بعدی گفته‌هایش را اصلاح کرد و با اشاره به اینکه اطلاعات دقیقی در این باره ندارد، افزود: «ان شاء الله که فرصت باشد در روزها یا حتی ساعات آینده از ابعاد و اتفاقات مهمی که در پی خونخواهی اسماعیل هنیه انجام خواهد شد، بگویم.»

سیدمحمد مرندی، تحلیلگر سیاسی و بین‌الملل در شبکه اجتماعی ایکس با انتشار تصویر موشک‌های سپاه خطاب به شه‌رک نشینان نوشت: «ترک کنید. دارند می‌آیند.» این مطلب مرندی در رسانه‌های مختلف با عنوان مشاور وزارت خارجه بازناب گسترده‌ای پیدا کرد اما کمی بعد مرندی با تأکید بر اینکه مشاور وزارت خارجه نیست، نوشت: «توییت [قبلی] نمی‌گوید که موشک‌ها و پهپادها به زودی پرتاب خواهند شد.» علاوه بر اینها خبرهای دیگری نیز در این باره منتشر شد که برخی رسانه‌ها بدون توجه به صحت و اصالت خبر آن را انتشار دادند. اما چه هدفی پشت این حجم اخبار ضد و نقیضی که به مخاطب تحمیل می‌شود، وجود دارد؟

فیک‌نیوزها روی اعصاب مردم

انتشار اخبار و اطلاعات غلط از دیرباز وجود داشته و حالا دیگر صحت‌سنجی محتواهای موجود در شبکه‌های اجتماعی به عهده مخاطب است. بااین‌حال اما در برهه‌های حساس اینچنینی این امر تشدید می‌شود و به دلیل حجم بالای محتوای منتشرشده، به سختی می‌توان اخبار درست را از غلط تشخیص داد. درنهایت فیک‌نیوزها درنبال کار خود اهداف مشخصی را دنبال می‌کنند.

۱- ایجاد رعب و وحشت در بدنه صهیونیست‌ها: جنگ روانی از دیرباز به عنوان یکی از راهبردهای غلبه بر دشمن به حساب می‌آید و این مهم در دوران مدرن شکل جدی‌تری به خود گرفته است. ابزار و تکنولوژی جدید این فرصت را در اختیار انسان‌ها گذاشته‌اند که از فاصله‌های دور موضوع دلخواه‌شان را کنترل کنند، بنابراین یکی از اهداف انتشار این دست از اخبار ایجاد

اختلال در نظم روانی رژیم صهیونیستی است. به این صورت که در ساعات پایانی جمعه ویدئوهایی از وضعیت خیابان‌های رژیم صهیونیستی منتشر شد که حکایت از خلوت بودن غیرمعمول آن داشت. این رعب و وحشت از جهت دیگری هم اهمیت دارد که می‌تواند با ایجاد سردرگمی در پایگاه رژیم، فضا را برای حملات سایبری باز کند. ظاهراً همان شب چنین اتفاقی رخ داد و رسانه‌های اسرائیل گزارش کردند وبگاه رسمی اداره فرودگاه‌هایشان بر اثر حمله سایبری دچار اختلال شده است.

۲- نشر اطلاعات غلط و گمراه کردن هدف: یکی دیگر از اهداف فیک‌نیوزها ارسال اطلاعات غلط و گمراه‌کردن تائسیسات امنیتی و نظامی رژیم اشغالگر است، به‌عنوان مثال آماده‌سازی و اجرای سامانه دفاعی گنبد آهنین هزینه بالایی به اسرائیل تحمیل می‌کند. طبق هر باتری گنبد آهنین که شامل رادار، سامانه‌های فرماندهی و کنترل و پرتابگرهاست، حدود ۵۰ میلیون دلار هزینه دارد. در سال ۲۰۲۱، کنگره ایالات‌متحده یک میلیارد دلار کمک اضافی برای گنبد آهنین تصویب کرد تا به اسرائیل در نگهداری و به‌روزرسانی این سامانه کمک کند. از سوی دیگر روز جمعه و همزمان با انتشار این اخبار، رسانه‌های خبری تصاویر ماهواره‌ای ناو هواپیمابر آمریکایی یواس اس تئودور روزولت را منتشر کردند که براساس آن این ناو خلیج فارس را ترک کرده و در محدوده تنگه هرمز و در دریای عمان استقرار یافته است.

ایجاد رعب و وحشت، ارسال اطلاعات غلط و تحمیل هزینه به دشمن باید به‌گونه‌ای باشد، آثارش را بر مخاطب هدف یعنی رژیم صهیونیستی بگذارد، نه اینکه عناصر داخلی را هدف بگیرد و آسیب‌هایی به جامعه خودمان وارد کند. در روزهای ابتدایی استقرار دولت جدید، سوء استفاده از این شرایط و انتشار اطلاعات غلط در داخل، نه‌تنها اثری بر جامعه هدف نمی‌گذارد، بلکه تصمیم‌گیران این حوزه را با چالش روبه‌رو کرده و امنیت روانی جامعه را نیز برهم می‌زند.

فیک‌نیوزها در اصل خودشان را هدف گرفته‌اند

انتشار اخبار غلط از سوی برخی رسانه‌ها در نخستین گام، به اعتبار آن رسانه لطمه می‌زند. وقتی یک رسانه در چنین شرایط حساسی اطلاعات غلط منتشر می‌کند، مخاطبان به‌تدریج اعتمادشان نسبت به آن رسانه را از دست می‌دهند و منابع خبری معتبرتر را جایگزین آن می‌کنند. همچنین در برخی موارد، انتشار اخبار غلط می‌تواند به

ظریف چگونه می‌تواند نشان دهد مسئولیت مرکز بررسی‌ها یک سمت تشریفاتی نیست؟

نه پاتوق سیاسی نه پارکینگ

فکری-تشکلاتی خود در دوران رکود سیاسی‌شان پیردازند.تضاد میان خروجی‌های مرکز و اندیشه اصلی حاکم بر دولت‌سازندگی باعث‌شد هاشمی‌رفسنجانی و موسوی‌خوینیی‌ها به اختلا نظر جدی‌ای بپرخورند؛ اختلافاتی که درنهایت منجر به استعفا و خروج خوینیی‌ها از مرکز شد. با چراغ سبز هاشمی یازان بازمانده خوینیی‌ها در «مرکز تحقیقات استراتژیک» مانند علیرضا علوی تبار توسط رئیس جدید اخراج شدند؛ تا یازان خوینیی‌ها ادامه فعالیت سیاسی و اندیشه‌ای خود را در قالب حلقه‌هایی چون حلقه کیان و حلقه آیین پی بگیرند. خروجی این حلقه‌ها گفتمان اصلی دولت سیدمحمد خاتمی را پس از دوم خرداد ۷۶ تشکیل داد. اثرگذاری رویکرد مرکز بررسی‌ها در پیروزی جریان دوم خرداد باعث شد تا خاتمی پس از پیروزی در انتخابات مرکزی مشابه مرکز تحقیقات استراتژیک را که به مجمع تشخیص منتقل‌شده بود با عنوان مرکز بررسی‌های استراتژیک در سال ۷۸ تاسیس کند. با پیروزی سیدمحمد خاتمی در انتخابات دوم خرداد سال۷۶ عملیاتیلوگ‌های اصلی نزدیک به دولت ری که پیش از این نیز در دوران خوینیی‌ها سابقه حضور در «مرکز بررسی‌های استراتژیک ریاست جمهوری» داشتند یا به مناصب دولتی رسیدند یا به پست‌ها نره‌ای ۲۰ میلیونی خاتمی به دنبال تئوریه‌کردن ایده‌های حکمرانی خود در روزنامه‌های‌تجزیره‌ای بودند. این اتفاق باعث شد طی سال‌های ۷۶ تا ۸۴ خروجی فعالیت‌های علمی مرکز بر فعالیت‌های سیاسی آن بچرید. همسویی ایدئولوژیک تاجیک، رئیس وقت مرکز با رئیس‌جمهور و شناخت وی از مسائل و گفتمان اصلی حاکم بر دولت اصلاحات باعث شد خروجی‌های مرکز بررسی‌ها نیز بیشتر در دولت به‌کار گرفته شود.

نگاه امنیتی به اداره مرکز بررسی‌ها ممنوع

نگاه امنیتی به ظرفیت علمی مرکز بررسی‌های استراتژیک دیگر آفتی است که می‌تواند دسترنج آن را بر باد بدهد. چنین نگاهی بیش از همه در در دوران هشت‌ساله دولت اعتدال و توسعه بر این مرکز حاکم بود در این دوران ریاست «مرکز بررسی‌های استراتژیک ریاست جمهوری» برعهده حسام‌الدین آشنا بود. در این هشت‌سال حضور آشنا در «مرکز بررسی‌های استراتژیک ریاست جمهوری» با حواشی زیادی همراه بوده است؛ حواشی‌ای که عمدتاً به رویکرد امنیتی آشنا و ظهور و بروز متفاوت آشنا در شبکه‌های اجتماعی بازمی‌گردد. در پروژه تاریخ شفاهی که مسئولیت اجرای آن برعهده این مرکز و حسام‌الدین آشنا به عنوان رئیس آن گذاشته‌شده بود را می‌شود پرهزینه‌ترین اقدام نهادی دانست که نه‌تنها آورده‌ای برای کشور نداشت بلکه کمر به ذبح منافع ملی در همه ششون آن بسته بود. دریک اتفاق عجیب صوت گفت‌وگوی سعید لیلاز با محمد جواد ظریف، وزیر امور خارجه وقت کشور سر از یکی از شبکه‌های معاند لندن نشین درآورد که یک گاف بزرگ برای مرکز بررسی‌های استراتژیک محسوب می‌شد. جدا از صحبت‌های ظریف که محتوای جنجال‌برانگیز آن در طرح درگانه میدان و دبیلیماسی تا مدت‌ها محور بحث و جدل‌های سیاسی قرار گرفت، نقد‌های دیگری نیز به این مصاحبه وارد بود. مهم‌ترین نقد‌ها، این بود که چرا یک مصاحبه که قرار است به تاریخ شفاهی تبدیل شود بلافاصله بعد از ضبط و حین فعالیت دولت منتشر شد تا جایی که این انتشار زود هنگام باعث شد محتوای جنجال‌آمیز آن واکنش مقامات رسمی چندین کشور را نیز در پی داشته باشد.

پیامدهای قانونی منجر شود. به‌خصوص در شرایط کنونی کشور و با توجه به تنش‌های منطقه، بی‌دقتی در انتشار اخبار امنیتی و نظامی علاوه بر ایجاد اختلال در آرامش روانی جامعه، می‌تواند تبعات قانونی هم داشته باشد. از سوی دیگر انتشار مکرراً اخبار غلط، دقیقاً به همین شکل که این شب‌ها در شبکه‌های اجتماعی می‌بینیم، می‌تواند به خستگی اطلاعاتی مخاطبان منجر شود و جذابیت موضوع را از بین ببرد. وقتی یک موضوع با اخبار غلط همراه شود، اهمیت آن در نظر مخاطبان کم می‌شود. به این صورت که مخاطب به این نتیجه می‌رسد که موضوع مهم نیست و ارزش پیگیری ندارد، زیرا اطلاعات ضد و نقیض و نادرست زیادی درباره آن منتشر می‌شود. در دنیای امروز که حجم زیادی از اطلاعات به‌سرعت منتشر می‌شوند، مخاطبان به‌راحتی از اخبار غلط خسته می‌شوند. همین موضوع باعث می‌شود مخاطبان از دنبال کردن چنین اتفاق مهمی در سطح بین‌الملل صرف‌نظر کنند.

علی‌رغم همه اخبار ضد و نقیضی که روز جمعه درباره حمله ایران به رژیم صهیونیستی منتشر شد، روز گذشته سپاه پاسداران انقلاب اسلامی سومین اطلاعیه خود پیرامون جنایت رژیم صهیونیستی در به شهادت رساندن اسماعیل هنیه را منتشر کرد. در این اطلاعیه با اشاره به اینکه این اقدام با طراحی و اجرای رژیم صهیونیستی و حمایت دولت جنایتکار آمریکا انجام‌شده به جزئیاتی از نحوه انفجار در محل سکونت اسماعیل هنیه اشاره شده است: «با توجه به تحقیقات و بررسی‌های به‌عمل‌آمده، این عملیات تئوریستی با شلیک پرتابه کوتاه‌برد با سرچنگی حدود ۷ کیلوگرمی، همراه با انفجار شدید، از خارج محدوده استقراری اقامت میهمانان صورت گرفته است.» در پایان این اطلاعیه تأکید شده خونخواهی شهید اسماعیل هنیه قطعی رژیم ماجراجو و توریست صهیونی پاسخ این جنایت‌راکه «مجازات سخت» است در زمان، مکان و کیفیت مقتضی، قاطعانه دریافت خواهد کرد.

همان‌طور که رهبر انقلاب و مقامات کشور اعلام کرده‌اند عملیات خونخواهی شهید هنیه انجام خواهد شد اما با توجه به این اطلاعیه سپاه پاسداران و نظر به تدابیر نظامی و امنیتی، زمان، مکان و کیفیت این عملیات به‌طور دقیق مشخص نیست، بنابراین بهتر است از انتشار مطالب خلاف واقعی که اصل عملیات را هدف قرار داده جلوگیری شود و از فضای رسانه‌ای به‌عنوان بازوی کمکی دفاع از کشور و خونخواهی مجاهد شهید استفاده کرد.